

Sygn. akt VII U 1324/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gdańsku w VII Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: **SSR del. do SO Jarosław Matuszczak**

Protokolant: ref. staż. Magdalena Szczygieł

po rozpoznaniu w dniu 12 listopada 2015 r. w Gdańsku,

na rozprawie,

sprawy z odwołania **A. G.**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 07 kwietnia 2015 r., nr (...) o przyznaniu emerytury

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.**

o wysokość niezrealizowanego świadczenia

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala wysokość emerytury na kwotę 1.486,19 zł (tysiąc czterysta osiemdziesiąt sześć złotych 19/100),

II. oddala odwołanie w pozostałej części,

III. stwierdza, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w sprawie.

UZASADNIENIE

Odwołaniem z dnia 10.06.2015 r. A. G. zaskarżył decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 07.04.2015 r. w przedmiocie przyznania i ustalenia wysokości emerytury jego zmarłej w dniu 13.02.2015 r. żonie, D. G..

Uzasadniając odwołanie wskazał, iż ZUS wyliczał wskaźnik wysokości podstawy wymiaru w trzech różnych procentach, co uważa za manipulację, gdyż powinien zostać przyjęty w pierwotnej wysokości 79,67% przy wszystkich częściach wyliczanej emerytury.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

W uzasadnieniu wskazał, że zaskarżoną decyzję wydano w oparciu o przepisy art. 24,256 oraz 183 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2013 r. poz. 1440, ze zm.; dalej w uzasadnieniu przywoływana jako ustawa emerytalna). Wskaźnik podstawy wymiaru obliczony z lat 1980 – 1989 wynosi 54,62%, ale brak jest podstawy do przyjęcia wskaźników z tych lat, gdyż nie są to lata przypadające na okres 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie emerytury (19.01.2015 r.). Wskaźnik przywołany przez odwołującego, zastosowany w decyzji z dnia 14.01.1992 r. był obliczony z 3 kolejnych lat kalendarzowych (1985 – 1987), zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku z dnia 05.11.1991 r. sygn. akt VIII U 2153/91 przyznano D. G. rentę inwalidzką III grupy z ogólnego stanu zdrowia, począwszy od dnia 23.01.1991 r. W wykonaniu tego wyroku Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzją z dnia 14.01.1992 r. przyznał i ustalił D. G. wymienioną wyżej rentę ustalając wskaźnik wysokości wynagrodzenia na 79,67%. Wskaźnik ten został ustalony na podstawie art.7 1 ustawy z 17.10.1991 r. (Dz.U. nr 104, poz. 450 ze zm.) z 3 kolejnych lat wybranych z ostatnich 12 lat licząc wstecz od roku, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie świadczenia emerytalno – rentowego, tj. z lat 1979 – 1990.

Okoliczność bezsporna, nadto akta ubezpieczeniowe: wyrok SW w Gdańsku z dnia 05.11.1991 r. sygn. akt VIII U 2153/91 – k. 21, decyzj z dnia 14.01.1992 r. – k. 23 – 24, pismo wyjaśniające z 18.06.1998 r. – k. 77

Decyzją z dnia 10.02.1992 r. ZUS dokonał rewaloryzacji emerytury i ustalił nową jej wysokość, przy czym przyjął w niej dotychczasowy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru 79,67%.

Okoliczność bezsporna, nadto: decyzja z dnia 10.02.1992 r. – k. 25 – 26.

Decyzją o ustaleniu kapitału początkowego z dnia 02.12.2014 r. ustalono podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 784,30 zł, przy czym do obliczenia jej zastosowano wskaźnik wysokości podstawy wymiaru 64,24% (na podstawie stosunku dochodu do przeciętnego wynagrodzenia za rok kalendarzowy z lat 1985 – 1987). Kapitał początkowy na dzień 01.01.1999 r. wyliczono na kwotę 88.950,40 zł.

Kolejną decyzją, z dnia 02.03.2015 r. przy identycznej podstawie wymiaru kapitału początkowego ale po zastosowaniu wyższego współczynnika proporcjonalnego (82,16% w miejsce 80,18%) ZUS wyliczył kapitał początkowy na kwotę 92.294,40 zł

Okoliczność bezsporna, nadto akta ubezpieczeniowe plik I: decyzja o ustaleniu kapitału początkowego z dnia 02.12.2014 r. i z dnia 02.03.2015 r. – brak nr karty, wykaz wprowadzonych dochodów ubezpieczonego – brak nr karty.

Decyzją z dnia 18.12.2014 r. ZUS przyznał D. G. emeryturę z urzędu, której podstawę stanowiła wota kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji kapitału początkowego podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji kapitału początkowego ewidencjonowanego na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego obliczona w ten sposób wynosiła 283.411,81 zł.

Od tej decyzji D. G. nie wniosła odwołania. Wniosła natomiast w dniu 19.01.2015 r. o naliczenie kapitału początkowego na podstawie okresu od 1980 r. do 1989 r.

Okoliczności bezsporne, nadto akta ubezpieczeniowe: decyzja o przyznaniu emerytury – k. 122, wniosek – k. 124 – 125.

W dniu 13.02.2015 r. D. G. zmarła.

Okoliczność bezsporna, nadto akta ubezpieczeniowe: kopia skróconego odpisu aktu zgonu – k. 129.

W dniu 12.03.2015 r. A. G. wniósł o wypłatę emerytury D. G. za okres od 18.12.2014 r. do lutego 2015 r. oraz o naliczenie emerytury według wskazań zawartych we wniosku z dnia 19.01.2015 r.

Okoliczności bezsporne, nadto akta ubezpieczeniowe: wnioski – k. 131, 133

Decyzją z dnia 13.05.2015 r. ZUS obliczył na nowo emeryturę jaka winna przysługiwać D. G.. W decyzji tej wskazał, że obec osiągnięcia wieku uprawniającego do emerytury w roku 2014 wysokość emerytury ocf 18-12-2014 wynosi: 20% emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej, tj. 233,62 zł i 80% emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej, tj. 933,54 zł, razem 1167,16 zł.

Emerytura obliczona na podstawie art. 53 ustawy została obliczona następująco: do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto: przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia od 1972 do 1992 wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynosi 49,47%. Podstawa wymiaru doliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 49,47% przez kwotę bazową 3191,93 zł wynosi 1579,05 zł.

Do ustalenia wysokości emerytury Zakład uwzględnił okresy składkowe 19 lat, 11 miesięcy i 17 dni, tj. 235 miesięcy.

Wysokość emerytury z urzędu na podstawie art. 53 została obliczona w następujący sposób: $24\% \times 3191,93 = 766,06$ zł. Do tego dodano wynik pomnożenia 235 miesięcy okresów składkowych przez 1,3% i podzielenia go przez wynik pomnożenia 12 i podstawy wymiaru (1579,05 zł), co miało dać 402,03 zł.

Druga składowa emerytury, wyliczona na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej w decyzji została wyliczona następująco:

Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego, zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę. Kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 294066,42 zł. Średnie dalsze trwanie życia wynosi 252 miesiące. Wysokość emerytury została obliczona poprzez podzielenie kwoty zwaloryzowanego kapitału początkowego 294.066,42 zł przez średnie dalsze trwania życia 252,00, co dało kwotę 1166,93 zł.

Okoliczność częściowo bezsporna, nadto akta ubezpieczeniowe: decyzja z dnia 07.04.2015 r. – k. 135 – 136.

Sąd zważył, co następuje:

I. Ocena dowodów:

Stan faktyczny w sprawie był bezsporny. Żadna ze stron nie kwestionowała twierdzeń faktycznych strony przeciwnej. Przebieg poszczególnych postępowań administracyjnych i sądowych dotyczących ustalania renty i emerytury D. G. nie budził też wątpliwości w świetle znajdujących się w aktach ubezpieczeniowych dokumentów urzędowych (wyrok, decyzje) i prywatnych (wnioski).

II. Podstawa prawna rozstrzygnięcia:

Ponieważ odwołujący się nie wskazał w odwołaniu czy kwestionuje tylko jedną czy też obie części wyliczenia emerytury, a podnosił wadliwość zastosowanego wskaźnika podstawy wymiaru, który jest stosowany również do obliczenia kapitału początkowego (część emerytury obliczana na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej), sąd uznał, że decyzja z dnia 07.04.2015 r. zaskarżona została w zakresie obydwu podstaw wyliczenia emerytury.

Zaznaczenia wymaga, że w odwołaniu od decyzji organu rentowego w przedmiocie wymiaru emerytury wnioskodawca ma prawo zakwestionować wszystkie jej elementy, a więc także te, które nie zostały zmienione w stosunku do poprzednich decyzji, w tym - dotyczące obliczenia kapitału początkowego. Niezakwestionowanie poprzednich decyzji

w tym zakresie nie pozbawia prawa do podniesienia takiego zarzutu w odwołaniu od kolejnej decyzji (por. z wielu: wyr. SN z 6.9.1994 r., II URN 26/94, Legalis).

Zgodnie z art. 183 ust. 1 i 5 ustawy emerytalnej, emerytura przyznana na wniosek osoby ubezpieczonej urodzonej po dniu 31 grudnia 1948 r., z wyjątkiem ubezpieczonych, którzy pobrali emeryturę na podstawie przepisów art. 46 lub 50, o ile osoba ta nie była członkiem otwartego funduszu emerytalnego albo złożyła wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa, która osiągnęła wiek uprawniający do emerytury w roku kalendarzowym 2009, która osiągnęła wiek uprawniający do emerytury w roku kalendarzowym 2013 albo 2014, wynosi:

- 1) 20% emerytury obliczonej na podstawie art. 53 oraz
- 2) 80% emerytury obliczonej na podstawie art. 26.

W myśl art. 24 ustawy emerytalnej, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego określonego w ust. 1a i 1b, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a, 50e i 184 (ust.1). Wiek emerytalny dla kobiet urodzonych w okresie od dnia 1 kwietnia 1954 r. do dnia 30 czerwca 1954 r. wynosi co najmniej 60 lat i 6 miesięcy (ust. 1 a pkt 7);

Zmarła D. G. osiągnęła wiek uprawniający do emerytury (60 lat i 6 miesięcy) w dniu (...). Prawidłowo zatem Zakład Ubezpieczeń Społecznych określił proporcje składkowych jej emerytury.

Sposób wyliczenia 20% emerytury na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej był nieprawidłowy, choć nie było podstaw do zastosowania wskaźnika podstawy wymiaru w wysokości 79,67% jak chciał odwołujący.

Zgodnie z art. 53 ust. 1 – 5 ustawy emerytalnej, emerytura wynosi:

- 1) 24% kwoty bazowej, o której mowa w art. 19, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4, oraz
  - 2) po 1,3% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych,
  - 3) po 0,7% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych
- z uwzględnieniem art. 55 (ust. 1).

Przy obliczaniu emerytury okresy, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 3, ustala się z uwzględnieniem pełnych miesięcy (ust. 2).

Emeryturę, której podstawę wymiaru stanowi podstawa wymiaru świadczenia, o którym mowa w art. 21 ust. 1 pkt 1 i ust. 2, oblicza się od tej samej kwoty bazowej, którą ostatnio przyjęto do ustalenia podstawy wymiaru, a następnie emeryturę podwyższa się w ramach waloryzacji przypadających do dnia nabycia uprawnień do emerytury (ust.3).

Do obliczenia tej części emerytury koniecznym jest obliczenie na nowo wskaźnika wysokości podstawy wymiaru (art. 15 ust. 4 pkt 3 ustawy) oraz zastosowanie kwoty bazowej obowiązującej w momencie przyznawania emerytury (art. 21 ust. 1 pkt 2 ustawy). Nie ma bowiem żadnego przepisu, który pozwalałby zastosować do emerytury z art. 53 ustawy emerytalnej poprzednio stosowany wskaźnik podstawy wymiaru, natomiast nie zachodzą przesłanki do zastosowania przez sąd kwoty bazowej stosowanej przy przyznaniu renty z tytułu niezdolności do pracy.

Wskaźnik zaś za lata 1972 – 1991, (błędnie wpisano koniec okresu na 1992 r. co dawałoby 21 lat) winien wynosić:

ROK	Stosunek dochodu do przeciętnego wynagrodzenia za dany rok kalendarzowy wyrażony w procentach
-----	---

1972	36,52
1973	73,36
1974	69,69
1975	82,81
1976	43,99
1977	46,43
1978	56,51
1979	44,26
1980	45,32
1981	11,79
1982	58,91
1983	58,91
1984	58,04
1985	63,63
1986	67,93
1987	61,16
1988	57,44
1989	67,38
1990	29,42
1991	26,37

1992	6,71
ŚREDNIO:	52,9935

W 2013 r. kwota bazowa wyniosła 3.191,93 zł. Wysokość ta jest podstawą ustalenia wysokości emerytury lub renty w przypadku wniosków zgłoszonych od 1 marca 2014 r. do 28 lutego 2015 r., co miało miejsce w sprawie.

Tym samym emerytura wyliczona na podstawie art. 53 ustawy emerytalnej wynosić winna: $52,99\% \times 3.191,93 \text{ zł} = 1691,40 \text{ zł}$.

Błędnie też ZUS wyliczył emeryturę na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej.

Zgodnie z art. 26 ust 1 ustawy emerytalnej, emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183.

Kolejny przepis, art. 25 ust. 1 tej ustawy, przewiduje, że podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

Zasady waloryzacji określają m.in. ust. 3 – 5 art. 25, zgodnie z którymi:

3. Waloryzację składek przeprowadza się corocznie, od dnia 1 czerwca każdego roku, poczynając od waloryzacji za rok 2000, z uwzględnieniem art. 25a. W wyniku przeprowadzonej waloryzacji stan konta nie może ulec obniżeniu.
4. Waloryzacji podlega kwota składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego na dzień 31 stycznia roku, za który jest przeprowadzana waloryzacja, powiększona o kwoty z tytułu przeprowadzonych waloryzacji.
5. Waloryzacja składek polega na pomnożeniu zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego składek przez wskaźnik waloryzacji.

W myśl art. 173 ust. 2 ustawy emerytalnej, kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat.

Zasady obliczenia kapitału początkowego określa art. 174 ust. 1 ustawy emerytalnej, który przewiduje, że kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12.

Już sam sposób obliczenia kapitału początkowego zgodnie z tymi zasadami był wadliwy. Podstawa wymiaru została wyliczona z naruszeniem art. 174 ust. 4 ustawy emerytalnej, który przewiduje, że do obliczenia kapitału początkowego dla osoby mającej ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przyjmuje się, na jej wniosek, wskaźnik wysokości podstawy wymiaru renty przyjęty w decyzji ustalającej prawo do renty po raz pierwszy lub ponownie ustalającej jej wysokość. W przypadku gdy renta została przyznana przed dniem 15 listopada 1991 r., do ustalenia kapitału początkowego przyjmuje się wskaźnik wysokości podstawy wymiaru ustalony w wyniku rewaloryzacji, chyba że po tej dacie ponownie była ustalana jego wysokość.

Renta została przyznana D. G. wyrokiem z dnia 05.11.1991 r. od dnia 23.01.2001 r. a zatem przed dniem 15 listopada 1991 r. Po tej dacie nie ustalano już ponownie jego wysokości, natomiast doszło do rewaloryzacji, która określiła

wskaźnik wysokości podstawy wymiaru na 79,67% k. 25v akt ubezpieczeniowych). Ten wskaźnik był przyjęty przez ZUS do ostatniej decyzji waloryzacyjnej włącznie (k.116 akt ubezpieczeniowych). Tym samym należało zastosować wskaźnik podstawy wymiaru przyjęty dla renty, tj. 79,67%.

Decyzja powinna zatem opierać się o następujące wyliczenia: $79,67\% \times 1.220,89 \text{ zł}$ (kwota bazowa) co daje podstawę wymiaru kapitału początkowego $972,68 \text{ zł}$ a nie $784,30 \text{ zł}$.

Dokonując dalszych obliczeń na podstawie przywołanego art. 174 ustawy emerytalnej (zob. też decyzja z dnia 02.03.2015 r. pkt IV) należało zastosować tę kwotę i wyliczyć:

Współczynnik proporcjonalny (bez zmian): $293,01 \times 82,16\% = 240,74 \text{ zł}$

214 miesiące składkowe $(224/12) \times 972,68 \times 1,3\% = 236,04 \text{ zł}$

23 miesiące składkowe $(23/12) \times 972,68 \times 0,7\% = 13,05 \text{ zł}$

Dawało to $489,83 \text{ zł}$, które następnie należało pomnożyć przez 209 miesięcy (średnie dalsze trwanie życia): $489,83 \text{ zł} \times 209 \text{ m-cy} = 102.374,47 \text{ zł}$.

W konsekwencji sąd przyjął, że na dzień 01.01.1999 r. kapitał ten wynosił $102.374,47 \text{ zł}$ a nie $92.294,40 \text{ zł}$.

Błędnie zostały też przeprowadzone obliczenia waloryzacji tej kwoty. Stosując zasady określone w art. 25 ust. 3 – 5 ustawy emerytalnej i procent waloryzacji, jaki powinien przyjmować ZUS (zob. np. <http://www.zus.pl/default.asp?p=1&id=3416>) waloryzacja powinna kształtować się następująco:

ROK	Wskaźnik waloryzacji	Kwoty po waloryzacji za dany rok od kapitału początkowego 102.374,47 zł
1999	115,60%	118344,89
2000	112,72%	136806,69
2001	106,68%	154208,50
2002	101,90%	164509,63
2003	102,00%	167635,31
2004	103,63%	170988,02
2005	105,55%	177194,88
2006	106,90%	187029,20
2007	112,85%	199934,21

2008	116,26%	225625,76
2009	107,22%	262312,51
2010	103,98%	281251,47
2011	105,18%	292445,28
2012	104,68%	307593,95
2013	104,54%	321989,34
I kwartał 2014	112,30%	361594,03 zł

Kapitał początkowy po waloryzacji wynosił zatem 361.594,03 zł a nie 294.066,42 zł.

Po podzieleniu kapitału początkowego przez średnią długość życia wynoszącą 252 miesiące, dawało to emeryturę z art. 26 ustawy emerytalnej w kwocie **1434,89 zł** a nie 1166,93 zł.

Dokonując wyliczenia emerytury zgodnie z art. 183 ust. 1 i 5 ustawy emerytalnej, należało zatem dokonać następujących obliczeń:

1. 20% emerytury obliczonej na podstawie art. 53 ustawy x 1691,40 zł = 338,28 zł
2. 80% emerytury obliczonej na podstawie art. 26 ustawy x 1434,89 zł = 1147,91 zł

Razem emerytura winna zatem wynieść 1.486,19 zł a nie 1.167,16 zł.

Z tego względu, na podstawie cytowanych przepisów i art. 477¹⁴§2 k.p.c. sąd zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił w punkcie I wyroku wysokość emerytury na 1.486,19 zł.

W punkcie II wyroku, na podstawie art. 477¹⁴§1 k.p.c. sąd oddalił odwołanie w części w jakiej ubezpieczony domagał się zastosowania wskaźnika wysokości podstawy wymiaru do obydwu składowych emerytury.

Ponadto na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej Sąd stwierdził odpowiedzialność pozwanego organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, mając na uwadze fakt, że w postępowaniu nie przeprowadzono żadnych dodatkowych dowodów a odmienna niż w decyzji kwota ustalonej emerytury wynikała z prawidłowego zastosowania przywołanych w zaskarżonej decyzji przepisów, w szczególności art. 174 ust. 4 ustawy emerytalnej i dokonania na ich podstawie obliczeń.